

jellemzően a praktizáló jogászoknak szólnak, számukra biztosítják a mindennapi munkájukhoz szükséges útmutatót.

A szerzőgarnitúra jellemzően a nagy tekintélyű professzorokból, bírásokból, ügyészekből, közigazgatási szakemberekből áll. A folyóiratok szerkesztőbizottsági ülései egyben társasági események is, ahol lehetőség nyílik arra, hogy kötetlen beszélgetésre egy asztalhoz üljenek a mindennapokban vagy a tárgyalóteremben „ellenérdekelt” felek. Könyvek esetében is előfordul hasonló helyzet: ügyvédek, ügyészek, bírák ugyanis gyakran közösen írnak szakkönyvet. A kiadó igyekszik teret engedni a fiatal, pályakezdő jogászoknak vagy a joghallgatóknak is. Az ősszel induló *JogOk* folyóirat például arra tesz kísérletet, hogy egy lapban publikáljanak az egyetemi tanár, illetve a hallgatói – jóllehet a szerkesztői feladatokat egyelőre az előbbi végzi.

A jogászok piaca mellett a HVG-ORAC kiadványaival megcélózta a pénzügyi szakembereket is. E téren említendő meg a számviteli törvény évente megjelenő kétkötetes, nagy sikerű magyarázata, vagy az adószakértőknek, számviteli, társadalombiztosítási szakembereknek szóló havilap, a *SzámAdó*. Ez a „nyitás” azonban nem jelentette a kiadó profiljának változását: elsődleges célközönségnek mindig a jogászok tekinthetők.

Az elmúlt öt évben a könyvek, folyóiratok mellett elindult a számítógépekre telepíthető elektronikus jogi adatbázisok, kommentárok, iratminták értékesítése is. A fejlesztés abból az alapelvből indult ki, hogy a mai gyorsuló világban a jogászoknak, ügyvédeknek, vezetőknek, szakembereknek munkájuk ellátásához szükséges alap a hatályos jogszabályok naprakész ismerete.

Az elektronikus kiadványok gerincét képezi a hatályos joganyag, ám a kiadó megpróbálja úgy kialakítani valamennyi termék arculatát, hogy azok valóban tartalmazzanak olyan, a joganyagokhoz kapcsolódó hozzáadott értéket, amely pontos és

naprakész információkkal egészíti ki a jogszabályszövegeket, továbbá iratmintákkal igyekszik segédkezet nyújtani a gyakorlati munkához.

Az egyes kiadványokat CD-n küldik ki, vagy online formában jutnak hozzá a felhasználók. Az online forma a legelterjedtebb, mivel az egyes jogszabályok frissítése az interneten keresztül naponta megtörténik, míg a CD-k esetében ez csak havonta vagy háromhavonta lehetséges. A kiadványok egyszerűen kezelhetők, az egyes jogszabályokat többféle keresési módon lehet megtalálni. A jogszabályok szabadon nyomtathatók, exportálhatók. A kiadványokon bekövetkező legfontosabb változásokról és jogszabályok változásairól – havonta – hírlevélben kapnak tájékoztatást az előfizetők.

A legszélesebb körben használt jogi adatbázis a *Jogkódex*, amely a hatályos magyar joganyagot tartalmazza különböző időállapotokban. A másik általánosan használt kiadvány a *Bíróági határozatok tára*, amelyben 1992-től megtalálhatók a Legfelsőbb Bíróság határozatai, jogi iránymutatásai, az Európai Bíróság ítéletei.

A többi elektronikus kiadvány az egyes felhasználók napi munkájához kapcsolódó egyedi igényeket szolgálja ki, például jegyzők, munkajoggal, ingatlanjoggal, bankjoggal foglalkozó szakemberek részére. Ezekben a felhasználók megtalálják a szakterületükhöz kapcsolódó legfontosabb kommentárokat neves szerzők tolmácsolásában, a leggyakrabban használt iratmintákat, fogalomtárakat.

Újdonság a www.ingyenjogszabaly.hu, ahol a felhasználó regisztrálás után hozzáférhet az egyes jogszabályok szövegéhez, azt szabadon kinyomtathatja, felhasználhatja évente két alkalommal, 24 órás hozzáféréssel. Itt tájékozódhatnak továbbá valamennyi kiadványunkról, melyek demó verzióban szintén elérhetők az oldalon.

Gergely Gábor–Frank Ádám
(HVG-ORAC Kiadó)

A legjobb dokumentumküldő szolgálat kiválasztása

A dokumentumszolgáltató cég kritériumai:

1. Gyors átfutási idő és azonnali válasz, ha a kérés nem teljesíthető

Ha megkérdezzük, hogy a könyvtárközi kölcsönzésnek mi a legfontosabb eleme, mindenki egy-

hangúlag első helyen a gyorsaságot említi. A „gyorsaság” azonban relatív fogalom: néhány órától néhány napig terjedhet, „hetekről” ma már senki sem beszél. A valóban hatékonyan működő szolgáltató 24 órán belül teljesíti a megrendelést, vagy választ küld. Ennek az a feltétele, hogy a szolgál-

tató megfelelő gyűjteménnyel rendelkezzen, vagy bármely pillanatban hozzá tudjon férni a megfelelő gyűjteményhez. Azok a szolgáltatók, akik a könyvtárközi kérést más könyvtárnak továbbítják, már nem felelnek meg a követelményeknek. A gyors átfutási idő a választ is magában foglalja arról, hogy a kérést a szolgáltató nem tudja teljesíteni. Annak ismerete, hogy rosszul adtuk meg az adatokat, vagy a kért szolgáltatás meghaladja az általunk meghatározott pénzügyi keretet, segít a kérés teljesítésében.

2. Sürgős szállítási lehetőségek

A gyors szolgáltatók a dokumentumok eljuttatásában is a gyors módszereket használják. A dokumentummásolatokat Ariel szoftverrel küldik, vagy a felhasználó által elérhető, biztonságos weboldalra juttatják el. A könyvek és más eredeti dokumentumok küldéséhez valamelyik futárszolgálatot (pl. DHL, FedEx) veszik igénybe. A szolgáltató által meghatározott árak tartalmazhatják a sürgős küldés költségeit.

3. Az árak ismerete, különféle számlázási és fizetési lehetőségek

Annak ismeretében, hogy a szolgáltató kész gyors szolgáltatást nyújtani, a következő kérdés, hogy mibe fog ez kerülni. A felhasználók jobban szeretik, ha a másolatszolgáltatás árát nem oldalakban, hanem pl. 10 oldalankénti egységekben állapítják meg. Nem szeretnek előre fizetni, csak a kézhezvétel után. A számlával kapcsolatban is vannak

elvárásaik: az alapvető adatokat (bibliográfiai tétel, megrendelő neve stb.) tartalmazó számlának olyanoknak kellene lenniük, ami a saját könyvtárunknak is megfelel, mivel a könyvtár gyakran áthárítja a költségeket a megrendelőre. Szerencsés, ha a szolgáltató többféle fizetési lehetőséget kínál, mint pl. hitelkártya, IFLA-kupon (voucher) használata, az OCLC elszámolási rendszerén keresztüli elszámolás, folyószámla vezetése. Nemzetközi szolgáltatás esetén fontos, hogy saját nemzeti valutában tud-e a megrendelő fizetni, ezért legalább két-három lehetőséget fel kell kínálni.

4. Különböző rendelési lehetőségek

A szolgáltatónak képesnek kell lennie arra, hogy különböző úton érkező megrendeléseket tudjon fogadni. Elvárható, hogy kezelni tudja az ISO ILL protokollon keresztül érkezőket, de fogadnia kell a faxon küldött kéréseket, sőt a telefonon leadottakat is (lehet pl. egy ingyenesen hívható száma). Használhatják a megrendelők az IFLA-kérőlapot, vagy írhatnak egy megrendelőlevelet, de lehet a szolgáltatónak webes kérőlapja is. Az, hogy melyik szolgáltató ezek közül mit kínál, felhasználói körétől és lehetőségeitől függ.

/JACKSON, Mary: Selecting the „best” document delivery supplier. = *Interlending & Document Supply*, 32. köt. 4. sz. 2004. p. 242–243./

(Viszocsek Eszter)

Változások a könyvtárközi kölcsönzésben és a dokumentumszolgáltatásban

Az elektronikus források használatának széles körű elterjedése miatt sok gyakorló könyvtáros a hagyományos könyvtárközi kölcsönzés és dokumentumszolgáltatás megszűnését jósolja. A cikk azokat a kulcsfontosságú tényezőket elemzi, amelyek a felsőoktatásban a kutatók és a posztgraduális hallgatók könyvtárközi kölcsönzési és másolatszolgáltatási igényeiben mennyiségi csökkenéshez vezettek. A következtetéseket két felmérés adatai alapján vonták le: az elsőben ellenőrizték, megfelel-e a valóságnak, hogy a kérések számában hanyatlást észlelnek; a másodikban a vizsgált felhasználók által legjobban kedvelt bibliográfiai keresési módszereket akarták meghatározni.

Az első témában készített kérdőívet tíz egyetemi könyvtárnak küldték el, amelyek közül nyolc válaszolt. A megkérdezettek között voltak nagy, kutatómunkát végző egyetemek, és kisebb, elsősorban az oktatással foglalkozó intézetek. A válaszok igazolták azt a feltevést, hogy 1998 óta jelentős csökkenés észlelhető a könyvtárközi kérésekben. Ez az öt év alatt 12–62% között mozgott, a legtöbb könyvtárban 40–50%-ot tett ki. Az évenkénti statisztikák vizsgálata 1–35% közötti csökkenést mutatott. A legnagyobb arányokat egy kis szakirányú intézet jelezte, míg a legkevesebb csökkent a kérések száma egy kisebb, tízezer hallgatót oktató intézménynél. A kutatással is foglalkozó, nagy